

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Галєєв Я.В.

студент,

Науковий керівник: Куцєпал С.В.

*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри,*

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕЙДЖИЗМУ ТА ПРЕКАРИЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

В сучасних соціально-економічних умовах, що склалися в Україні, проблема прекарізації суспільства є надзвичайно актуальною. Формування нової соціальної групи може значно вплинути на соціальну структуру, що без жодних сумнівів, впливає на подальший розвиток державно-правових інститутів в умовах нестабільності суспільства. Тому важливо дослідити чинники формування прекаріату як соціальної групи, що постійно збільшує свою чисельність та здійснює відчутний вплив на суспільно-політичне життя України.

Поняття «прекаріат» («уразливість», від англ. precarious і лат. precarium – сумнівний, ризикований, негарантований, нестабільний), на думку Гая Стендінга, це – соціальний клас, що не має постійного місця роботи, соціальних гарантій і стабільного заробітку [1]. Науковець вважає, що становлення прекаріату як соціальної групи є наслідком глобалізаційних процесів [1]. В Україні до цих глобалізаційних чинників додається ще й складна соціально-економічна ситуація, яка впливає на всі соціальні групи. Зокрема, особливу увагу варто звернути на такий чинник як – ейджизм, або іншими словами, дискримінацію людей похилого віку.

Поняття «ейджизм» було запропоновано директором Національного інституту старіння США Р. Батлером, який у 1969 році увів у науковий обіг цей термін [2, с. 362].

Наслідком ейджизму є неможливість людей похилого віку (під людьми похилого віку слід розуміти осіб старших 65 років) повною мірою реалізувати свої соціальні можливості та соціально-економічні права, зокрема, задовольнити право на працю, що закріплене у ст. 43 Конституції України: Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [3]. Наслідком цього є невизначеність та невпевненість у своєму майбутньому, що приводить до прекарізації цієї соціальної групи.

Для доведення факту небезпечності прекарізації цієї соціальної групи важливо навести статистичні дані. Відповідно до дослідження Державної служби статистики України про «Розподіл постійного населення за статтю і віком», станом на 01.01.2016 року кількість осіб старше 65 років складає: 6.6 мільйони осіб [4]. Для порівняння, відповідно до цього ж дослідження, кількість населення віком від 14 до 20 років дорівнює лише – 4.3 мільйони осіб. Це говорить про таке явище як «старіння нації», що має для України катастрофічні наслідки.

Тобто, внаслідок ейджизму відбувається прекарізація населення похилого віку, що негативно впливає на соціально-економічне положення цих осіб та формування девіації відносно суспільства та відносин в ньому.

Серед основних ознак ейджизму є зменшення економічної мобільності населення похилого віку та формування різних соціальних стереотипів про цю соціальну групу. Зокрема, доктрина «ювеналізму» або стереотип пріоритету молоді на особами похилого віку, що у багатьох випадках зводиться до банального скорочення чисельності осіб похилого віку на підприємствах та в установах заради осіб молодого віку і пояснюється це як інвестиція у майбутнє. Зокрема, це досить часто супроводжується «ярликуванням» осіб похилого віку як немічних, нездатних до розумової праці та хворобливих, що об'єктивно не відповідає дійсності. Однак, якщо поглянути на досвід країн Арабського світу та Азії, то в цих країнах навпаки – люди похилого віку виступають як група досвідчених робітників, яких цінують і поважають.

Також, досить цікавим проявом ейджизму є формування у медійному просторі стереотипу молодого працівника як запоруки успіху роботодавця.

Гай Стендінг виділяє 4 особливих відчуття, які характерні для прекаріату, а саме: невдоволення, аномія (втрата орієнтирів), занепокоєння й відчуження [1, с. 30].

Якщо ми порівняємо це із сучасним соціальним станом людей похилого віку, то побачимо, що у них наявні зазначені відчуття. Невдоволення проявляється в тому, що ця соціальна група не відчуває перспектив розвитку та зміни їх соціального положення. Аномія – у апатичному стані, що викликаний популістичною політичною діяльністю та відсутністю реальних дій. Занепокоєння проявляється у невпевненості у майбутньому та страху втратити те, що вже маєш. Відчуження проявляється у самоізоляції від суспільства, через нерозуміння орієнтирів поставлених суспільством та його стереотипів відносно осіб похилого віку.

Таким чином, потрібно зробити висновок, що ейджизм та прекарізація є явища, що взаємообумовлюють один одного. Наслідком прояву в суспільстві ейджизму є невідворотній процес прекарізації осіб похилого віку, що в умовах «старіння нації» в Україні набуває надзвичайно загрозливих масштабів. Через такі прояви ейджизму як: зменшення економічної мобільності, доктрини ювеналізму, стереотипізації та ярликування осіб похилого віку, відбувається прекарізація названої соціальної групи, що зумовлює появу таких почуттів як: невдоволення, аномія (втрата орієнтирів), занепокоєння й відчуження. Це сприяє можливості політичного маніпулювання та використання даної соціальної групи у політичному протистоянні.

Список використаних джерел:

1. Стендінг Г. Прекариат. Новый опасный класс / Г. Стендінг. – М : Ад Маргинем, 2014. – 328 с.
2. Смелзер Н. Социология / Н. Смелзер. – М. : Феникс, 1998. – 688 с.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
4. РОЗПОДІЛ ПОСТІЙНОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОМ [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2016/resident_2016.pdf.